

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในการทำตาลโตนด :

ศึกษากรณี หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ตำบลบ้านทาน

อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

Social and Cultural Change in Tantanote Making:

A Case Study of Moo 6 Ban Dong Huay Laung,

Ban Tan Subdistrict, Ban Lat District, Phetchaburi Province

พิไลพร ธรรมรักษ์*

ผศ.ดร.ศิริรัตน์ แอดสกุล**

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาความทันสมัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำตาลโตนด ที่หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ตำบลบ้านทาน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนการปรับตัวของผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนด ที่หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ตำบลบ้านทานอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ความทันสมัย ได้แก่ การคมนาคม การชลประทาน และระบบราชการ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำตาลโตนด กล่าวคือ ทำให้มีการประกอบอาชีพทำตาลโตนดลดน้อยลงในขณะที่มีการประกอบอาชีพทำนามากขึ้น 2) ความทันสมัย ได้แก่ การคมนาคม การชลประทาน และระบบราชการ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนด โดยปัจจัยดังกล่าวได้ทำให้ระบบความสัมพันธ์แบบเจ้าเตาและลูกเตาสู่สูญหายไปจากหมู่บ้าน ความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพทำตาลโตนดลดความสำคัญลง จนใกล้สูญหายไปและจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ทำให้ผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดมีการปรับตัว คือ มีการสร้างระบบความสัมพันธ์แบบใหม่ขึ้นแทนระบบความสัมพันธ์แบบเจ้าเตาและลูกเตา ในลักษณะการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาอาชีพทำตาลโตนด ตลอดจนความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพทำตาลโตนดไว้ให้คงอยู่ต่อไป

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การทำตาลโตนด

* นิสิตปริญญาโท สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Abstract

This research aimed, firstly, to study the modernization affecting Tantanote palm sugar making in Moo 6, Ban Dong Huay Laung, Ban Tan Subdistrict, Ban Lat District, Phetchaburi Province; and secondly, to study the factors of social and cultural changes among the people involved in making Tantanote palm sugar and their ways to adapt to these changes.

This result indicated that factors of modernization included the commuting system, irrigation, and bureaucracy had reduced the level of Tantanote palm sugar making whereas the number of rice farmers had increased. Secondly, the factors of social and cultural changes among the people who made Tantanote palm sugar were the modernization such as the commuting system, the irrigation, and bureaucracy. The relationship between “chao-tao” and “lug-tao” had declined. People became more individualistic and the number of those adhering to beliefs and rituals about Tantanote palm sugar making also declined. This kind of change prompted the people who still made Tantanote palm sugar to adapt to a new kind of relationship replacing the relationship between chao-tao and lug-tao. They set up local enterprises in order to preserve Tantanote palm sugar making together with the belief and the ritual about Tantanote palm sugar making.

Keywords: social and cultural change, Tantanote palm sugar making

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงจังหวัดเพชรบุรี สิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกได้ดีอีกอย่างหนึ่ง นอกเหนือไปจาก พระนครคีรี ซึ่งเป็นพระราชวังที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สร้างขึ้น บนเขามหาสวรรค์แล้วนั้น ก็คือ ต้นตาลโตนด ซึ่งจังหวัดเพชรบุรีนั้น มีต้นตาลโตนดอยู่เป็นจำนวนมาก จนได้กลายเป็นสัญลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรี และด้วยเหตุนี้เองได้ทำให้คนเมืองเพชรบุรีมีการประกอบอาชีพทำตาลโตนด โดยเฉพาะในอำเภอบ้านลาด ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดเพชรบุรีที่มีจำนวนผู้ประกอบการอาชีพทำตาลโตนดอยู่เป็นจำนวนมาก และได้มีการสืบทอดความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับวงจรชีวิตของ ต้นตาลโตนด ประเพณี ความเชื่อ ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ที่ต้องใช้ในการประกอบอาชีพทำตาลโตนด จากรุ่นหนึ่งสู่อีกหนึ่ง จนเกิดเป็นวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นที่ประกอบไปด้วย ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ ที่บรรพบุรุษได้สร้างขึ้น จนกระทั่งวิถีชีวิตของผู้ประกอบการอาชีพทำตาลโตนดได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความทันสมัยต่างๆ ที่ได้เข้ามาภายในจังหวัดเพชรบุรี จากการศึกษาในประเทศไทยได้มีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ที่ได้ส่งผลให้จังหวัดเพชรบุรีเริ่มมีการพัฒนาความเจริญต่างๆ เข้าสู่ชุมชนต่างๆ รวมถึงอำเภอบ้านลาด ด้วยเช่นกัน โดยมีการสร้างระบบการคมนาคม ได้แก่ การสร้างถนนสายต่างๆ เชื่อมต่อจากถนนสายหลัก

ให้เข้าไปภายในอำเภอ ตำบล และหมู่บ้านต่างๆ ทำให้มีการเดินทางที่สะดวกมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญที่สุดคือ การสร้างระบบชลประทาน โดยเริ่มจากการสร้างเขื่อนแก่งกระจานขึ้น ในปี พ.ศ. 2504 สร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2509 ซึ่งหลังจากสร้างเขื่อนแก่งกระจานแล้วได้ทำให้มีการจัดสร้างคลองชลประทานเพื่อส่งน้ำเข้าไปในพื้นที่อำเภอต่างๆ รวมถึงอำเภอบ้านลาด ซึ่งทำให้อำเภอบ้านลาดนั้น มีระบบการชลประทานที่ดี มีน้ำใช้ตลอดปี ทำให้ชาวนามีการเปลี่ยนแปลงระบบการทำนา จากเดิมที่เคยทำนาปีละ 1 ครั้ง มาเป็นการทำนาปีละ 2 ครั้ง ซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิตของผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดโดยตรงเนื่องจากสมัยก่อนจะมีการทำนาปีละ 1 ครั้ง เท่านั้น ทำให้ต้นตาลโตนดไม่ต้องแช่น้ำนาน เนื่องจากต้นตาลโตนดเป็นพืชที่ชอบความแห้งแล้ง ไม่ชอบความชุ่มชื้น แต่เมื่อมีการทำนาปีละ 2 ครั้ง ก็ได้ทำให้ต้นตาลโตนดมีการแช่น้ำตลอดทั้งปี ทำให้ต้นตาลโตนดไม่แข็งแรง อาจหักโค่นลงมา ทำให้อันตรายต่อการป็นเป็นอย่างมาก และจากการที่ต้นตาลโตนดแช่น้ำตลอดทั้งปีนี้เอง ก็ได้ทำให้ต้นตาลโตนดให้น้ำตาลน้อยลงอย่างมาก ซึ่งลักษณะของต้นตาลโตนดดังกล่าวนี้ เรียกว่า ตาลแห้ง ซึ่งการมีตาลแห้งเพิ่มมากขึ้นภายในพื้นที่ได้ส่งผลให้ผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดหันไปประกอบอาชีพอื่นกันเพิ่มมากขึ้น

จากการสำรวจพื้นที่ที่มีผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนด ในเขตอำเภอบ้านลาด ทั้งหมด 18 ตำบล ในปี 2550 พบว่า มีผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนด ทั้งหมด 13 ตำบล จำนวน 307 ครัวเรือน สำหรับในพื้นที่ตำบลบ้านทาน ซึ่งเป็นหนึ่งใน 13 ตำบลในเขตอำเภอบ้านลาดที่ยังคงมีผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดอยู่นั้น ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน แต่มีเพียง 3 หมู่บ้านเท่านั้นที่ยังคงประกอบอาชีพทำตาลโตนดอยู่ คือ หมู่ 1 บ้านไร่โพธิ์ หมู่ 4 บ้านหนองพระ และหมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง (จรุงศักดิ์ ธรรมรักษ์, 2550)

สำหรับพื้นที่หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวงนั้นมีจำนวนผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดมากที่สุดในตำบลบ้านทาน เนื่องจากหมู่ 1-5 ได้รับการจัดสรรน้ำจากเขื่อนแก่งกระจานพร้อมๆ กับพื้นที่อื่นๆ ในเขตอำเภอบ้านลาด และอำเภออื่นๆ ในจังหวัดเพชรบุรี เมื่อมีน้ำอุดมสมบูรณ์ ก็สามารถทำการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจต่างๆ ได้ เช่น มะม่วง มะนาว กล้าย มะละกอ แต่มีเพียงหมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวงเท่านั้น ที่ไม่ได้รับการจัดสรรน้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน แต่เพียงจะได้รับการจัดสรรน้ำจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาราชบุรีฝั่งขวา สังกัดสำนักชลประทานที่ 13 ตั้งอยู่ในเขตท้องที่ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาราชบุรีฝั่งขวาได้ส่งน้ำให้แก่พื้นที่หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ในปี พ.ศ.2536-2537 ซึ่งนับเป็นคลองชลประทานสายแรกในพื้นที่หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง และคลองชลประทานสายต่อมาก็มาจากโครงการชลประทานขนาดกลางที่เรียกว่าโครงการสูบน้ำไร่สะท้อน-ไร่โคก ซึ่งเป็นโครงการขยายชลประทานแม่กลองใหญ่ สามารถสูบน้ำและส่งน้ำให้พื้นที่หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวงได้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 และจากการที่หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ได้มีระบบชลประทานเข้ามาช้ากว่าในพื้นที่อื่นๆ ประมาณ 30 ปี เมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นที่ได้รับการจัดสรรน้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน ในปี พ.ศ. 2509 ก็ได้ทำให้ในพื้นที่หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่เหมือนกับพื้นที่อื่นๆ ที่มีการปรับสภาพพื้นที่จากทุ่งนา และป่าตาลทำเป็นพื้นที่เพื่อเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจต่างๆ โดยการตัดต้นตาลโตนดทิ้งไปเป็นจำนวนมาก ประกอบกับมีพ่อค้าจากภายนอกมาขอซื้อต้นตาลโตนดเพื่อนำไม้ตาลมาทำเฟอร์นิเจอร์ ทำให้พื้นที่ในหมู่ 1-5 มีจำนวนต้นตาลโตนดน้อยลงจึงทำให้มีผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดลดลงด้วยเช่นกัน แต่สำหรับในพื้นที่หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวงยังคงมีผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดอยู่มาก ถ้าเปรียบเทียบกับพื้นที่หมู่ 1-5 ดังนั้น

ชาวบ้านในพื้นที่นี้จึงยังคงมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดอยู่มาก และมีการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนด ตลอดจนยังมีการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาต่างๆ จากผู้เฒ่าผู้แก่ที่อยู่ภายในพื้นที่ให้กับลูกหลาน ทำให้ลูกหลานยังคงประกอบอาชีพทำตาลโตนดตามแบบอย่างบรรพบุรุษ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาพื้นที่นี้ เพื่อต้องการศึกษาถึงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมภายในชุมชนนี้ว่าเป็นอย่างไรบ้างจะอะไรบางอย่างที่ทำให้สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมภายในชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไป และผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดภายในชุมชนนี้จะมีการปรับตัวอย่างไรต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความทันสมัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำตาลโตนด ที่หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ตำบลบ้านทาน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนการปรับตัวของผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนด ที่หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ตำบลบ้านทาน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

การตรวจเอกสาร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Change) ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology) ทฤษฎีมานุษยวิทยาเศรษฐกิจ (Economic Anthropology) และทฤษฎีความทันสมัย (Modernization Theory)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาจากประชากรที่ประกอบอาชีพทำตาลโตนด ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่อาศัยอยู่ในหมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ตำบลบ้านทานอำเภอบ้านลาดจังหวัดเพชรบุรีโดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลทางเอกสารจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ประกอบกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม โดยใช้วิธีการสังเกตทั่วไป (General Observation) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนด ตั้งแต่เริ่มการเก็บเกี่ยวผลผลิต จนเสร็จสิ้นกระบวนการออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ ตลอดจนเข้าร่วมในงานประเพณีหรือการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อต่างๆ ของผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนด และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ซึ่งประกอบด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข่าวสำคัญ (Key informant interview) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) จำนวน 7 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม ทฤษฎีมานุษยวิทยาเศรษฐกิจ และทฤษฎีความทันสมัย ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจะใช้แนวคิดทฤษฎีในช่วงก่อนเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีมาสร้างเป็นกรอบ และสร้างสมมติฐานชั่วคราว จากนั้นในช่วงของการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสนาม ก็จะใช้แนวคิดทฤษฎีอีกครั้ง เพื่อนำไปตรวจสอบกับข้อมูลที่ได้ และสร้างข้อสรุปชั่วคราวขึ้นมา ในขั้นสุดท้ายก็จะนำข้อสรุปที่สร้างขึ้นมาจากข้อมูลที่ได้เก็บในสนามนำมาพิจารณาว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในเบื้องต้นหรือไม่ แล้วสรุปตามข้อเท็จจริงที่ได้ สำหรับวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ 2 วิธี คือ

1. การจำแนกประเภทข้อมูล (Typological analysis) คือ การจัดข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ โดยแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การจำแนกประเภทของข้อมูลโดยใช้ทฤษฎี และการจำแนกประเภทของข้อมูลโดยไม่ใช้ทฤษฎี

1.1 การจำแนกประเภทของข้อมูลโดยใช้ทฤษฎี โดยผู้วิจัยใช้ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นกรอบในการจำแนกเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของคนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมหนึ่งๆ ใช้ทฤษฎีมานุษยวิทยาเศรษฐกิจเป็นกรอบในการจำแนกเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของคนที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมหนึ่งๆ ใช้ทฤษฎีความทันสมัยมาเป็นกรอบในการจำแนกเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของคนที่ได้รับผลจากความทันสมัยต่างๆ ภายในพื้นที่ และใช้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมมาเป็นกรอบในการจำแนกเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของคนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากการได้รับสิ่งใหม่ๆ ที่เข้ามาภายในพื้นที่

1.2 การจำแนกประเภทของข้อมูลโดยไม่ใช้ทฤษฎี โดยผู้วิจัยจะเน้นการจำแนกข้อมูลแบบที่คนภายในพื้นที่มีการจัดแบ่งกันเอง เช่น กลุ่มเจ้าเตาหรือกลุ่มผู้นำ กลุ่มลูกเตาหรือกลุ่มผู้ตาม เป็นต้น

2. การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) คือ การสร้างข้อสรุปจากข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน เช่น การประกอบอาชีพในลักษณะต่างๆ ของคนภายในพื้นที่ การประกอบพิธีกรรมต่างๆ เป็นต้น แล้วนำเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้นมาหาลักษณะร่วมแล้วทำข้อสรุป จากนั้นก็มองหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้จากข้อสรุปนั้นว่ามีลักษณะอย่างไร หรือมีแบบแผนอย่างไร

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยจะใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเน้นการตรวจสอบ สามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน โดยใช้วิธีการสังเกตพร้อมๆ กับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย

1. หลานและเหลนของคนจีนผู้เข้ามาบุกเบิกพื้นที่บริเวณหมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวงเป็นคนแรก

และเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดอาชีพทำตาลโตนดขึ้นภายในพื้นที่นี้เป็นคนแรก ได้แก่ แม่ของผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน พี่สาวและน้องสาวของผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน

2. รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านทาน และพ่อแม่ของรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านทาน

ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดประกอบอาชีพทำตาลโตนด และอาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวงมาตั้งแต่เกิด จนกระทั่งถึงปัจจุบัน จากนั้นไปศึกษาข้อมูลจากเอกสารประกอบด้วย เพื่อยืนยันถึงความถูกต้องของข้อมูลที่ได้ และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมและตีความที่ผู้วิจัยได้เขียนไว้ทั้งหมดมาให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้อ่านว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เขียนนั้นตรงกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ไว้หรือไม่

ผลการวิจัย

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในการทำตาลโตนด: ศึกษากรณีหมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ตำบลบ้านทาน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ได้ทำการศึกษาจากประชากรที่ประกอบอาชีพทำตาลโตนด ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่อาศัยอยู่ในหมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ประกอบกับศึกษาจากเอกสารจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากรนั้น ได้ศึกษาสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในการทำตาลโตนดตั้งแต่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมาจนถึงในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ผลการศึกษาพบว่า ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงสมัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลนั้น สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในการทำตาลโตนดของประชากรหมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง มิได้มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ยังคงมีการสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ แต่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในการทำตาลโตนดนั้น ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

จากกรอบทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม และทฤษฎีมานุษยวิทยาเศรษฐกิจ สามารถนำมาอธิบายสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในการทำตาลโตนดของประชากรหมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดล ซึ่งเป็นช่วงที่ยังมิได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในการทำตาลโตนด ดังนี้

จากทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology) ที่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มนุษย์ และเทคโนโลยีที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมาเพื่อที่จะนำมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาตินั้นๆ โดยทฤษฎีนี้จะใช้อธิบายถึงลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ โดยสภาพพื้นที่ของหมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวงนั้น เดิมมีสภาพเป็นปารกที่บ ในตอนนั้นประชากรในพื้นที่จึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในขณะนั้น คือ ประชากรได้มีการประกอบอาชีพหาของป่า ล่าสัตว์ และทำฟืนขาย ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนสภาพพื้นที่จากปารกที่บ กลายเป็นทุ่งนาและป่าตาลโตนด ประชากรภายในพื้นที่ก็ได้มีการปรับตัวโดยการเปลี่ยนมาประกอบอาชีพทำนาและทำตาลโตนด และได้มีการสร้างวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัวขึ้นภายในพื้นที่ นั่นคือ ได้มีการสร้างระบบความสัมพันธ์แบบเจ้าเตาและลูกเตาขึ้น เนื่องจาก ประชากรภายในพื้นที่ส่วนน้อยเท่านั้นที่เป็น

เจ้าของทรัพยากรการผลิต แต่ประชากรส่วนใหญ่ภายในพื้นที่มีได้เป็นเจ้าของทรัพยากรการผลิต จึงต้องสร้างระบบความสัมพันธ์แบบเจ้าเตาและลูกเตาขึ้น โดยที่ลูกเตาจะพึ่งพาอาศัยเจ้าเตาในเรื่องของทรัพยากรการผลิต ส่วนเจ้าเตาก็จะได้รับประโยชน์จากลูกเตาเป็นค่าเช่า หรือค่าตอบแทนในการมาขอใช้ทรัพยากรการผลิต ตลอดจนได้ความจงรักภักดีและฐานอำนาจจากลูกเตาเป็นการตอบแทน ซึ่งการพึ่งพากันในระบบความสัมพันธ์แบบเจ้าเตาและลูกเตานั้น ได้ทำให้ความสัมพันธ์ภายในหมู่บ้านมีความแน่นอน เนื่องจากต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันนั่นเอง

สำหรับทฤษฎีมานุษยวิทยาเศรษฐกิจ (Economic Anthropology) เป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายถึงวิธีการในดำรงชีพของมนุษย์โดยที่จะมีการจัดระบบต่างๆ ขึ้นทั้งในขั้นตอนของการผลิตที่จะมีการจัดเตรียมอุปกรณ์และวางแผนการผลิต ตลอดจนจะมีการแบ่งแรงงานการผลิตอย่างไร และเมื่อได้ผลผลิตแล้วจะมีการจัดสรรแบ่งปันผลผลิตอย่างไรซึ่งในแต่ละสังคมก็จะมีกำหนดกฎเกณฑ์ที่มีรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมแต่กิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักๆ ที่เหมือนกันในทุกสังคมก็คือจะมีการผลิต การแจกจ่ายหรือการหมุนเวียนและการบริโภคนั่นเองสำหรับการประกอบอาชีพทำตาลโตนดในหมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวงนั้น เมื่อได้มีการจัดระบบความสัมพันธ์แบบเจ้าเตาและลูกเตาขึ้นแล้วนั้น ก็ได้มีการจัดระบบในการเคี้ยวน้ำตาล ตลอดจนการแบ่งปันผลผลิต ดังนี้ ในเตาเคี้ยวน้ำตาล 1 เตา จะมีเจ้าเตา 1 คนและลูกเตาจำนวนหนึ่ง เจ้าเตาจะเป็นผู้จัดลำดับของลูกเตาในการเคี้ยวน้ำตาลในแต่ละครั้ง วิธีการ คือ เจ้าเตาเคี้ยวน้ำตาลเตานี้ มีลูกเตา จำนวน 6 คน วันนั้นนาย ก ได้เป็นผู้เคี้ยวน้ำตาล นั่นหมายถึง น้ำตาลสดที่เคี้ยวได้ในวันนี้จนกระทั่งเป็นน้ำตาลปึกหรือน้ำตาลปีบนั้น ก็จะเป็นของนาย ก ทั้งหมด ที่เหลืออีก 5 คนนั้น ไม่ได้เคี้ยวน้ำตาล แต่ก็ได้นำน้ำตาลสดมาให้ นาย ก เคี้ยวด้วย ซึ่งนาย ก จะต้องจดไว้ว่า ใน 5 คนนี้ให้นำน้ำตาลสดมาให้คนละเท่าไร เพื่อจะได้นำมาใช้ให้ในครั้งต่อไป วิธีการใช้ ก็คือ ถ้าหากวันนี้เป็นวันเคี้ยวน้ำตาลของนาย ข เมื่อวานนี้นาย ข นำน้ำตาลสดมาให้ นาย ก จำนวน 15 กระบอก วันนี้นาย ก จะต้องนำน้ำตาลสดมาให้ นาย ข เคี้ยวจำนวน 15 กระบอก ถือเป็นการใช้ให้ แต่ถ้าหากนาย ก นำน้ำตาลสดมาให้ นาย ข จำนวน 25 กระบอก เป็นการใช้ให้จำนวน 15 กระบอก เกินมาจำนวน 10 กระบอก เมื่อถึงคราวที่นาย ก เคี้ยวน้ำตาลอีกครั้ง นาย ข จะต้องนำน้ำตาลสดมาให้ นาย ก จำนวน 10 กระบอกก็จะมี การติดและการใช้ให้วนเวียนอยู่เช่นนี้จนหมดฤดูกาลทำตาลโดยที่เจ้าเตาจะได้น้ำตาลส่วนแบ่งจากลูกเตาเป็นค่าใช้เตาเคี้ยวน้ำตาล หรืออาจใช้ให้เป็นเงินก็ได้ แล้วแต่จะตกลงกัน เมื่อได้ผลผลิตมาแล้ว จะมีการนำน้ำตาลไปขาย หรือนำน้ำตาลที่ได้ไปแลกข้าวสาร หรือแลกเกลือ อัตราการแลกเปลี่ยนก็ขึ้นอยู่กับราคาของตลาดขณะนั้น ว่าข้าวสาร เกลือ และน้ำตาลมีราคาถูกหรือแพงอย่างไร

และทฤษฎีความทันสมัย (Modernization Theory) ที่สามารถนำมาอธิบายสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในการทำตาลโตนดของประชากรหมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งเป็นช่วงที่สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในการทำตาลโตนดของประชากรหมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยสามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้

การคมนาคม ได้แก่ ถนน ทำให้เกิดความสะดวกสบายในการนำน้ำตาลโตนดออกมาขาย และทำให้มีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อน้ำตาลโตนดถึงภายในหมู่บ้าน จากเดิมที่ยังไม่มีถนนนั้น เมื่อชาวบ้านทำน้ำตาลโตนดได้แล้วจะต้องเดินหามน้ำตาลมาขายให้พ่อค้าคนจีนที่ทำเรือวัด จันทารามและที่ตลาดรับ

ซื้อน้ำตาลที่หัวสะพาน ซึ่งเป็นทางผ่านไปยังอัมพวา ซึ่งถ้าหากพ่อค้าคนจีนรับซื้อน้ำตาลไปครบจำนวนแล้ว ผู้ที่หาบน้ำตาลมาขายที่หลังก็ไม่สามารถขายน้ำตาลได้ ต้องรอจนกว่าจะมีเรือพ่อค้าคนจีนลำใหม่เข้ามา รับซื้อ ซึ่งก็ไม่แน่นอนว่าจะมาวันไหนอีก ทำให้มีรายได้อันไม่แน่นอน ในสมัยนั้นจึงต้องพึ่งพาอาศัยเจ้าเตา ในเรื่องของทรัพย์สินเงินทองจนเกิดเป็นบุญคุณ และด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้ระบบความสัมพันธ์แบบเจ้าเตาและลูกเตา มีความเข้มแข็งเรื่อยมา จนกระทั่งภายในหมู่บ้านได้มีถนนสายแรกขึ้นในปี พ.ศ.2507 ที่ได้ทำให้ การเดินทางมีความสะดวกมากขึ้น ทำให้พ่อค้าคนกลางสามารถเข้ามาติดต่อขอซื้อน้ำตาลได้ถึงภายในหมู่บ้าน และมีการส่งทำน้ำตาลล่วงหน้าเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้เอง ได้ทำให้ชาวบ้านมีการเปลี่ยนแปลงในการทำ ตาลโตนด คือ ชาวบ้านมีการทำน้ำตาลโตนดกันมากขึ้น และมีรายได้อันไม่แน่นอนมากขึ้นจนกระทั่งเริ่มมีฐานะ ที่ดีขึ้น สามารถสร้างเตาเคี้ยวน้ำตาล และจัดซื้ออุปกรณ์ในการเคี้ยวน้ำตาลเป็นของตนเองได้ โดยที่ไม่ต้อง พึ่งพาอาศัยเจ้าเตาอีก ต่างคนก็ต่างทำน้ำตาลที่บ้านของตนเอง ไม่ต้องมีการมารวมกันที่เตาของเจ้าเตา เพื่อ ขอใช้เตาเคี้ยวน้ำตาลอีกต่อไป ในช่วงนี้จึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมและวัฒนธรรมในการทำ ตาลโตนดขึ้น คือ เมื่อชาวบ้านไม่ต้องเข้ามาอยู่ในระบบความสัมพันธ์แบบเจ้าเตาและลูกเตาแล้ว ก็ได้ ทำให้ระบบระบบความสัมพันธ์แบบเจ้าเตาและลูกเตาค่อยๆ หดความสำคัญลง และหายไปจากหมู่บ้าน ในที่สุด

การชลประทาน นับเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำตาลโตนด ตลอดจนสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในการทำตาลโตนด เนื่องจาก สภาพพื้นที่ของหมู่ 6 บ้านดงห้วย หลวงนั้น เป็นพื้นที่ที่มีความแห้งแล้ง ต้องอาศัยน้ำฝนในการทำนา ซึ่งทำให้สามารถทำนาได้เพียงปีละ 1 ครั้ง คือ นาปี ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน แต่ไม่สามารถทำนาปรังในช่วงเดือนมกราคมถึง เมษายนได้เนื่องจากมีน้ำไม่เพียงพอในการทำนาเพราะในหมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวงนั้นไม่มีคลองชลประทานส่ง น้ำมาภายในพื้นที่ ซึ่งในช่วงนี้เองชาวบ้านมีการประกอบอาชีพทำตาลโตนดกันเป็นจำนวนมาก แต่เมื่อมี โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาราชบุรีฝั่งขวา ที่ได้มีการจัดสรรน้ำเข้ามาภายในพื้นที่หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ในปี พ.ศ.2536 - 2537 และต่อมาได้มีการขยายโครงการชลประทานขนาดกลางเข้ามาภายในพื้นที่ คือ โครงการสูบน้ำไร้สะทอน-ไร้โคก ในปี พ.ศ.2541 ได้ทำให้ภายในพื้นที่หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง มีน้ำใช้ ตลอดปี ในช่วงนี้เองได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำตาลโตนด เนื่องจาก ทำให้ชาวบ้านมีการทำตาลโตนดปี คือ ทำนาปีและนาปรัง แต่มีการทำตาลโตนดลดน้อยลง เนื่องจาก การที่ต้นตาลโตนดต้องมีการแช่น้ำตลอดปี จากการทำนา ทำให้ต้นตาลโตนดยืนต้นตายเป็นจำนวนมาก และเมื่อมีการประกอบอาชีพทำตาลโตนดลด น้อยลง ก็ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม คือ ทำให้ความเชื่อ และพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำตาลโตนดลดน้อยลงไปด้วยเช่นกันเปรียบเทียบกับในสมัยก่อนที่ระบบชลประทานเข้า มาภายในพื้นที่นี้ ได้มีผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดอยู่เป็นจำนวนมาก ก็ทำให้มีการประกอบพิธีแรกตาล และพิธีปิดฤดูกาลทำตาลกันเป็นจำนวนมากและได้มีการถ่ายทอดความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ สู่ลูกหลาน ซึ่งพิธีแรกตาลนั้น กระทำเพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งในที่นี้ก็คือ นางโคกวดี ที่เป็น ผู้ดูแลรักษาต้นตาลโตนด การกระทำพิธีดังกล่าว เป็นการทำให้ขอขมาขออนุญาตนางโคกวดี ในการทำตาลโตนด และมีการบนบานขอให้นางโคกวดี ช่วยให้ผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนด สามารถผลิตน้ำตาลโตนดได้เป็น จำนวนมากๆ และที่สำคัญ คือ ขอให้นางโคกวดีช่วยปกป้องรักษาดูแลผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนด ใน

ขณะที่ปีนต้นตาลโตนด ไม่ให้ตกต้นตาลโตนดลงมา และพิธีปิดฤดูกาลทำตาล กระทำเพื่อเป็นการแสดงความขอบคุณนางโคกาวดี ที่ช่วยให้ได้ผลผลิตตามที่ต้องการและขอบคุณที่ช่วยปกป้องรักษาดูแลผู้ที่ประกอบอาชีพทำตาลโตนด ในขณะที่ปีนต้นตาลโตนด ให้ปลอดภัยตลอดฤดูกาลทำตาลที่ผ่านมา แต่เมื่อมีการประกอบอาชีพทำตาลโตนดลดน้อยลง ความสำคัญของพิธีกรรมดังกล่าวก็ลดน้อยลงตามไปด้วย จนในปัจจุบันมีผู้ประกอบพิธีกรรมดังกล่าวน้อยมาก

ระบบราชการ ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านลาด ที่ได้มีการเข้ามาจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน ตำบลบ้านทานขึ้น ในปี พ.ศ.2545 โดยการสนับสนุนของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวภายในชุมชน ตลอดจนส่งเสริมการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีให้แก่ชุมชน โดยมีนักวิชาการเกษตรจากอำเภอบ้านลาด รับผิดชอบดูแลและให้คำปรึกษาแก่ชาวบ้านในการทำนาโดยเฉพาะ ซึ่งการมีศูนย์ข้าวชุมชนนี้เองได้ทำให้มีการแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้แก่ชาวบ้านและมีการให้ความรู้แก่ชาวบ้านในการทำนาให้ได้ผลดีมากยิ่งขึ้น การเข้ามาของศูนย์ข้าวชุมชนเพื่อสนับสนุนให้ชาวบ้านมีการทำนาตัวเอง เป็นช่วงที่ภายในหมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง มีระบบชลประทานเข้ามาพอดี ชาวบ้านจึงให้ความสำคัญกับการทำนา ในช่วงนี้เองที่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำตาลโตนด คือ ทำให้มีการประกอบอาชีพทำตาลโตนดลดน้อยลง และได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม คือ ได้ทำให้มีการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำตาลโตนด ได้แก่ พิธีแรกตาล และพิธีปิดฤดูกาลทำตาลลดน้อยลงตามไปด้วย

สรุปแล้วความทันสมัย ได้แก่ การคมนาคม การชลประทาน และระบบราชการ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำตาลโตนด และเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความทันสมัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำตาลโตนด ที่หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ตำบลบ้านทาน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ การคมนาคม การชลประทาน และระบบราชการ ซึ่งจะแบ่งการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 2 ช่วง คือ

ในช่วงแรก ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำตาลโตนด คือ การคมนาคม ได้แก่ ถนน ซึ่งส่งผลให้ประชากรหันมาประกอบอาชีพทำตาลโตนดเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก เมื่อมีการตัดถนนสายแรกขึ้นภายในหมู่บ้านในปี พ.ศ.2507 ได้ทำให้มีการคมนาคมที่สะดวก ส่งผลให้มีพ่อค้าคนกลางสามารถเดินทางเข้ามาซื้อน้ำตาลโตนดได้ถึงภายในหมู่บ้าน และมีการส่งทำน้ำตาลโตนดล่วงหน้า ทำให้ประชากรหมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง มีการประกอบอาชีพทำน้ำตาลโตนดกันมากขึ้น เนื่องจากมีรายได้ที่แน่นอนจากการสั่งซื้อของพ่อค้าคนกลาง และทำให้มีฐานะดีขึ้น

ในช่วงที่สอง ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำตาลโตนด คือ การชลประทานที่มีการสร้างคลองชลประทานสายแรกภายในหมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวงในปี พ.ศ.2536 และระบบราชการ ได้มีการตั้งศูนย์ข้าวชุมชน ใน พ.ศ.2545 ซึ่งส่งผลให้ประชากรหันมาประกอบอาชีพทำตาลโตนดลดน้อยลง

และหันมาประกอบอาชีพทำนาเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก การมีระบบชลประทาน ทำให้มีน้ำเพียงพอในการทำนาได้ตลอดทั้งปี ทั้งนาปีและนาปรัง และด้วยเหตุนี้เองได้ทำให้ต้นตาลโตนดมีการแช่น้ำตลอดปี จนกลายเป็นตาลแห้งและตายในที่สุด ทำให้ต้นตาลโตนดภายในพื้นที่ลดจำนวนลง ส่งผลให้มีผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดลดลงด้วยเช่นกัน ประกอบกับมีการส่งเสริมการปลูกข้าว จากศูนย์ข้าวชุมชน ได้ทำให้ประชากรหันมาประกอบอาชีพทำนาเพิ่มมากขึ้น

สรุปแล้ว ความทันสมัย ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำตาลโตนด คือ ในช่วงแรกที่มีการคมนาคม ได้แก่ ถนนนั้นได้ทำให้ประชากรหันมาประกอบอาชีพทำตาลโตนดเพิ่มมากขึ้น แต่ในช่วงหลังที่มีระบบชลประทานและระบบราชการ ได้แก่ ศูนย์ข้าวชุมชนนั้น กลับทำให้ประชากรมีการประกอบอาชีพทำตาลโตนดลดน้อยลง

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนด ที่หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ตำบลบ้านทาน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี คือ ความทันสมัย ได้แก่ การคมนาคม การชลประทาน และระบบราชการ ซึ่งแบ่งการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงแรก การคมนาคม ได้แก่ ถนน ที่ได้มีการสร้างถนนสายแรกขึ้นภายในหมู่บ้านใน พ.ศ.2507 นั้นเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนด โดยทำให้ระบบความสัมพันธ์แบบเจ้าเตาและลูกเตาสัญหายไปจากหมู่บ้าน เนื่องจาก เมื่อมีถนนภายในหมู่บ้าน ทำให้การเดินทางสะดวกส่งผลให้พ่อค้าคนกลางสามารถเดินทางเข้ามารับซื้อน้ำตาลโตนดได้ถึงภายในหมู่บ้าน และมีการส่งทำน้ำตาลโตนดล่วงหน้า ทำให้ประชากรมีการประกอบอาชีพทำน้ำตาลโตนดกันมากขึ้นเนื่องจากมีรายได้ที่แน่นอนจากการสั่งซื้อของพ่อค้าคนกลาง และทำให้มีฐานะดีขึ้น ทำให้สามารถสร้างโรงเคี้ยวน้ำตาลและเตาเคี้ยวน้ำตาล ตลอดจนถึงจัดซื้ออุปกรณ์ในการทำตาลต่างๆ เป็นของตนเอง โดยที่ไม่ต้องพึ่งพาเจ้าเตาอีกต่อไป ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้เจ้าเตาค่อยๆ หดความสำคัญลง จนกระทั่งระบบเจ้าเตาและลูกเตาสัญหายไปจากหมู่บ้านในที่สุด

ช่วงที่สอง ระบบชลประทานและระบบราชการ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนด โดยทำให้ความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำตาลโตนด ได้แก่ การประกอบพิธีแรกตาลและพิธีปิดฤดูกาลทำตาล ลดน้อยลง เนื่องจาก เมื่อระบบชลประทาน คือ คลองชลประทานสายแรกภายในพื้นที่สามารถจัดส่งน้ำให้ชาวบ้านได้ใน พ.ศ. 2536 ก็ได้ส่งผลให้มีน้ำเพียงพอในการทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง และทำให้ต้นตาลโตนดแช่น้ำตลอดปี ทำให้ต้นตาลโตนดยืนต้นตายเป็นจำนวนมาก เมื่อต้นตาลโตนดลดจำนวนลง ก็ได้ส่งผลให้มีการประกอบอาชีพทำตาลโตนดลดลง ประกอบกับเมื่อมีระบบราชการ คือ การจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชนใน พ.ศ. 2545 ที่ได้มีการส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพทำนานั้น ก็ได้ส่งผลให้มีผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดลดจำนวนลงไปอีก เมื่อมีจำนวนผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดลดน้อยลงก็ได้ทำให้มีการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำตาลโตนดลดน้อยลงไปด้วยเช่นกัน

สรุปแล้ว ความทันสมัย ได้แก่ การคมนาคม การชลประทาน และระบบราชการ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนด คือ ทำให้ระบบความ

สัมพันธ์แบบเจ้าเตาและลูกเตาสูญหายไป ตลอดจนทำให้ความเชื่อ และพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำตาลโตนด ได้แก่ การประกอบพิธีแรกตาลและพิธีปิดฤดูกาลทำตาล ลดน้อยลงด้วยเช่นกัน

3. การปรับตัวของผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น

เมื่อภายในพื้นที่ที่มีผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดลดน้อยลง และได้ส่งผลให้ความเชื่อ และพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำตาลโตนด ได้แก่ พิธีแรกตาลและพิธีปิดฤดูกาลทำตาลค่อยๆ สูญหายไปนั้น ได้มีผู้ที่ยังคงประกอบอาชีพทำตาลโตนดจำนวนหนึ่งให้เห็นความสำคัญของอาชีพทำตาลโตนด ได้มีการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ขึ้นใน พ.ศ.2548 โดยมีชื่อกลุ่มว่า กลุ่มตาลโตนดบ้านดงห้วยหลวง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาอาชีพทำตาลโตนด ตลอดจนความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำตาลโตนด ได้แก่ พิธีแรกตาลและพิธีปิดฤดูกาลทำตาลไว้ให้คงอยู่ภายในพื้นที่ ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตาลโตนดบ้านดงห้วยหลวงนั้น มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 57 คน จากจำนวนผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดทั้งหมดภายในหมู่บ้าน จำนวน 94 คน โดยทางกลุ่มได้จัดให้มีการเลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่มจากสมาชิก ประกอบด้วย ประธาน 1 คน มีหน้าที่ควบคุมดูแลการบริหารงานทั่วไปของกลุ่ม รองประธาน 1 คน มีหน้าที่แทนประธาน เมื่อประธานไม่อยู่ หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ เลขานุการ 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยในการดำเนินงาน ติดต่อประสานงาน ติดตามดูแลการดำเนินงานร่วมกับประธานและคณะกรรมการ เจริญญิก 1 คน มีหน้าที่รับผิดชอบการเงินและเงินทุนต่างๆ ของกลุ่ม และจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย และประชาสัมพันธ์ 1 คน โดยทางกลุ่มจะมีการจัดประชุมเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ทูนในการดำเนินงานของกลุ่มมาจากการระดมเงินทุนจากการถือหุ้นของสมาชิก จำนวนหุ้นละ 10 บาท ซึ่งสมาชิกจะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 3 หุ้น แต่ไม่เกิน 100 หุ้น และการดำเนินงานของกลุ่มนั้น ได้มีการกำหนดปริมาณในการส่งน้ำตาลโตนดเข้ากลุ่ม คนละไม่เกิน 15 กิโลกรัมต่อวัน และเมื่อมีบุคคลมาติดต่อขอซื้อน้ำตาลโตนดจากสมาชิกรายใดรายหนึ่ง ให้สมาชิกประสานกลุ่มเพื่อให้กลุ่มตกลงราคา ไม่ให้สมาชิกทำการซื้อขายกันเอง ต้องซื้อในนามของกลุ่มเท่านั้น การจัดสรรผลกำไร จะมีการกำหนดประกันราคาให้แก่สมาชิกผู้ให้นำน้ำตาลโตนดมาส่งให้แก่กลุ่มอยู่ที่ 30 บาทต่อกิโลกรัม ในส่วนที่ขายได้มากกว่า 30 บาท ให้นำเข้ากลุ่มเพื่อไว้ใช้ในกิจกรรมอนุรักษ์และพัฒนาอาชีพทำตาลโตนด และไว้ใช้ในการปันผลแก่สมาชิกร้อยละ 20 ซึ่งประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตาลโตนดบ้านดงห้วยหลวงนั้น มีบทบาทสำคัญในการติดต่อประสานงานกับทางภาครัฐ เพื่อให้เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม และมีบทบาทสำคัญในการติดต่อหาตลาดเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ตลอดจนกำหนดราคา และประกันราคาน้ำตาลโตนด ซึ่งการมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตาลโตนดบ้านดงห้วยหลวงขึ้นนั้น ได้ทำให้ผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดมีหลักประกันในด้านของราคา และมีรายได้ที่แน่นอนมากยิ่งขึ้น จึงได้ทำให้มี ผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดภายในหมู่บ้านเริ่มเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และได้ทำให้ผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดที่คิดจะเลิกทำตาลโตนด และหันไปประกอบอาชีพทำนาเพียงอย่างเดียว เนื่องจากมีรายได้มากกว่านั้นหันกลับมาประกอบอาชีพทำตาลโตนดต่อไป เมื่อทางกลุ่มมีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น ก็ได้ทำให้ทางกลุ่มมีอำนาจในการต่อรองราคามากยิ่งขึ้น ส่งผลให้กลุ่มมีความมั่นคงและเข้มแข็ง และทางกลุ่มได้มี

โครงการเพื่อที่จะจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการทำตาลโตนด ความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การทำตาลโตนด ได้แก่ พิธีแรกตาลและพิธีปิดฤดูกาลทำตาลไว้ให้คงอยู่ต่อไป ซึ่งโครงการดังกล่าวได้ รับการสนับสนุนจากชาวบ้านภายในพื้นที่ และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านทาน

สรุปแล้วผู้ประกอบการอาชีพทำตาลโตนดมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น คือ มีการรวมตัว กันเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้น เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาอาชีพทำตาลโตนด ตลอดจนความเชื่อ และพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำตาลโตนด ได้แก่ พิธีแรกตาลและ พิธีปิดฤดูกาลทำตาลไว้ให้คงอยู่ ภายในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอที่ อยู่ภายในพื้นที่ ควรเข้ามาทำวิจัยเกี่ยวกับการทำตาลโตนด เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริม และอนุรักษ์ อาชีพทำตาลโตนดต่อไป ตลอดจนเข้ามาร่วมมือกับชาวบ้านเพื่อจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ทำตาลโตนด โดยการทำเป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกฝนอาชีพทำตาลโตนด มีการเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญใน เรื่องต้นตาลโตนดมาให้ความรู้แก่ชาวบ้านหรือผู้สนใจ ตั้งแต่ลักษณะของต้นตาลโตนด วิธีการปลูก วิธี การดูแลรักษา วิธีการนำส่วนต่างๆ ของต้นตาลโตนดนำมาใช้ประโยชน์ ตลอดจนเชิญวิทยากรซึ่งเป็น ผู้เชี่ยวชาญในการทำน้ำตาลโตนดภายในท้องถิ่นมาให้ความรู้และสาธิตวิธีการทำน้ำตาลโตนดให้แก่ชาวบ้าน หรือผู้สนใจ เพื่อให้อาชีพทำตาลโตนดยังคงอยู่ ไม่สูญหายไป

2. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับตาลโตนด ที่รวบรวมเนื้อหาตั้ง แต่ลักษณะของต้นตาลโตนด วิธีการปลูก วิธีการดูแลรักษา วิธีการนำส่วนต่างๆ ของต้นตาลโตนดนำมา ใช้ประโยชน์ และวิธีการทำน้ำตาลโตนด เพื่อนำเผยแพร่ตลอดจนมีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้ และมีการจัด สาธิตวิธีการทำน้ำตาลโตนด ให้แก่ผู้สนใจ

3. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาร่วมมือกับผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนดในการพัฒนา บรรจุภัณฑ์ สำหรับใส่ผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดให้สวยงาม เพื่อเพิ่มมูลค่าของน้ำตาลโตนด ตลอดจนช่วย ประชาสัมพันธ์และจัดหาตลาดในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพทำตาลโตนด เพื่อให้ ผู้ประกอบอาชีพทำตาลโตนด สามารถประกอบอาชีพทำตาลโตนดเลี้ยงชีพต่อไปได้ โดยที่ไม่ละทิ้งอาชีพนี้ ไปประกอบอาชีพอื่น ซึ่งถือเป็นการช่วยอนุรักษ์และพัฒนาอาชีพทำตาลโตนดอีกวิธีหนึ่ง

บรรณานุกรม

- จรุงศักดิ์ ธรรมรักษ์. 2550. **ตาลเมืองเพชร**. เพชรบุรี : เพชรภูมิการพิมพ์.
 จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. 2540. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
 นียพรธรณ (ผลวัฒน์) วรรณศิริ. 2550. **มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : เอ็กชเปอร์เน็ท.
 ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. 2549. **การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย

รามคำแหง.

ยศ สันตสมบัติ. 2544. **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
ศาลารัฐบาลมณฑลราชบุรี. 2550. **สมุทรราชบุรี พ.ศ.๒๕๖๘**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นท์ติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง.

สนิท สัมครการ. 2538. **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการของสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน. 2527. **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสอง
แห่ง ในจังหวัดขอนแก่น หมู่บ้านอัมพวัน และหมู่บ้านคำแก่นคูณ**. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุภางค์ จันทวานิช. 2552. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

อนุสรณ์ อุณโณ และคณะ. 2552. **คนทำตาล : ประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์ สำนัก และการเคลื่อนไหวทาง
สังคมและการเมืองของชาวสวนบางนางลี่**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

Polanyi, Karl. 1963. Anthropology and economic theory. In Fried, Morton H.,(ed.), **Readings
in Anthropology**, pp 161-184. The United States of America : the Vail-Ballou Press.

Steward, Julian H. 1963. The concept and method of cultural ecology. In Fried, Morton
H.,(ed.), **Readings in Anthropology**, pp 81-93. The United States of America : the Vail-
Ballou Press.